

SRG Přírodní škola, o. p. s.

SVIŇOVICE

Schweinetschlag

Autoři : Jakub Grosman,
Ing. Michal Grosman, CSc.,
Zdena Grosmanová.

Vedoucí práce : Mgr. František Tichý

Datum odevzdání : 8. 11.2010

OBSAH

ÚVOD	3.
CÍLE	4.
METODIKA A POSTUP PRÁCE.....	4.
STAŤ.....	6.
VÝSLEDKY.....	17.
ZÁVĚR.....	18.
PODĚKOVÁNÍ	18.
SEZNAM PRAMENŮ	19.

ÚVOD

Tato práce se zabývá historií zaniklé obce Sviňovice včetně mapování oblasti. Sviňovice – Schweinetschlag se nachází na jižní Šumavě, cca 8 km jižně od Prachatic nedaleko Libínské rozhledny a správně spadají pod obec Zbytiny, jež je cca 2 km severně od Sviňovic. Sviňovice bychom mohli spíše než zaniklou vesnicí nazvat chalupářskou osadou, protože je tam několik celoročně i sezónně obývaných původních kamenných domů.

Vybral jsem si toto téma práce, protože to mám na Šumavě, ve Sviňovicích, kde má i naše rodina chalupu, moc rád. Je tam hezká příroda a cítím se tam doma. Babička a děda tam v podstatě bydlí, pobývají tam celý rok, kromě zimy. V průběhu zimy jsou párkrát několik týdnů v Praze, ale jinak žijí ve Sviňovicích.

Dalším důvodem, proč píši praktickou maturitu právě o Sviňovicích je, že mají velice zajímavou historii. Všechny informace, které jsem o nich získal mi potvrdily, jaká je škoda, že o nich neexistuje žádná samostatná publikace, kniha, dokonce ani kapitola v knize.

Když jsem měl schválené toto téma a začal jsem na něm pracovat, dědu moje práce zaujala a chtěl mi pomoci. Řekl jsem si, proč ne. Děda má dost času, mohli bychom práci rozvinout. Tak se ke mně přidal a nakonec se přidala i babička, která nám pomohla se psaním na počítači. Před tím, než se ke mně oba přidali, počítal jsem spíše s tím, že vytvořím jen krátkou brožuru, která by obsahovala kolem pěti stran. Jenže náš děda je velice akční, do mého projektu posléze zapojil starostu obce Zbytiny (p. Antonín Poskočil), sousedy – usedlíky Papouškovy, pracovníky knihovny v Prachaticích a další osoby a úřady, bez kterých by práce v této podobě nemohla vzniknout.

CÍLE

Mým cílem bylo obsáhnout historii Sviňovic na základě různých dostupných primárních a sekundárních pramenů v takové podobě, která by posloužila jako informační materiál pro zájemce z řad veřejnosti.

Sekundárním cílem bylo naučit se pracovat s pramenným materiálem, učit se vyhledávat zdroje informací, dozvědět se více o historii Šumavy. Po zapojení dědy do mého projektu se stalo cílem i budování vztahů zejména se sousedy ve Sviňovicích a okolí a panem starostou Poskočilem.

METODIKA A POSTUP PRÁCE

Původní (výchozí) metodika:

- Shromažďování pramenů
- Mapování vývoje krajiny
- Překreslování map
- Studium historie

Průběžné doplnění metodiky během vlastní badatelské práce:

Když jsme s dědou začali zpracovávat praktickou maturitu, nejdříve jsme si ujasnili, co je potřeba udělat k co možná nejlepšímu naplnění cílů a jak to je potřeba udělat.

První fází bylo vypisování vhodných pasáží z primárních a sekundárních pramenů, které jsme samozřejmě nejdříve museli sehnat. V tom nám mimo jiné pomohl zbytinský pan starosta Antonín Poskočil, kterého náš záměr velmi potěšil. Poskytl nám knihy, místní kroniky,

doporučení pro archiv v Prachaticích, katastrální úřad a další instituce. Pramenného materiálu se nám povedlo sehnat nečekaně velké množství. Průběžně jsme museli přemýšlet nad formou, jak všech informací využít.

Vytipované adekvátní části textů jsme nejdříve sestavovali na papír, do předběžného konceptu. Děda se stával příznivcem současných počítačových technologií jen velmi zvolna. To že jsme zprvu vše psali v ruce, nebo nechávali přepisovat mojí mámu a tetu Zdenu se ukázalo zdlouhavé. Proto děda s babičkou zakoupili pro tento účel notebook a babička Zdena oprášila své počítačové dovednosti. Pro babičku znamenala co nejdefektivnější rychlá příprava mnoho. Mohla s námi pracovat, aniž by, jak říkala, zanedbávala fungování v domácnosti.

O jarních prázdninách jsem byl na chalupě a pomocí pásma jsem měřil půdorysy zbytků statků, abychom je mohli porovnat se získanými katastrálními mapami Sviňovic. Vytvořil jsem náčrtky změřených půdorysů a ověřovali jsme vývojová stádia jednotlivých statků a jiných objektů v zaniklé obci. Jeden objekt posloužil jako modelový příklad k zakreslení a lepšímu vytvoření představy vývoje budování statků v této lokalitě. Dokonce se nám podařilo i dostopovat, vydedukovat a dopsat některé nově získané informace a vytvořit tak obraz o historii této obce.

Na závěrečné finální podobě textu jsem pracoval jsem hlavně o velkých prázdninách. Když jsme práci dokončovali, stále jsme diskutovali o formě, jakou budu praktickou maturitu prezentovat. Místní chalupáři, starosta Zbytin, pracovníci prachatického archivu a přátelé totiž měli zájem o výsledky naší práce. Dohodli jsme se s dědou a babičkou, že výstupem našeho bádání bude sborník o Sviňovicích. Tento sborník s barevnými mapami, fotografiemi, náčrtky vybraných usedlostí a doprovodným textem

jsme nechali vytisknout (v šesti exemplářích) a vypálit na CD. Obsahuje aktuální mapu Zbytinska, letecký snímek současných Sviňovic, katastrální mapky z let: cca 1420, cca 1500, cca 1600, r.1826, 1945 a doprovodný text o historii Sviňovic a okolí od jejich založení již před rokem 1360 klášteřem Zlatá Koruna až do současnosti, kdy se po r. 1968 postupně ujali zpusťošenyh ruin zaniklé obce chalupáři, z nichž někteří zde sídlí doposud.

STAĚ

Nyní ve stručnosti shrnu obsah našeho výzkumu historického vývoje Sviňovic a okolí.

Existence Sviňovic je doložitelná již od poloviny čtrnáctého století, kdy byly zlatokorunským klášteřem založeny na tzv. Zlaté stezce, která se táhla českým územím jako obchodní trasa. Nepochybně vznikly před rokem 1360. První písemná zpráva pochází z roku 1393, kde však tato vesnice ještě nenese název Sviňovice.

Při zabývání se historií Sviňovic je dobré neopomenout i okolí, neboť historický proces Sviňovic je úzce spojený i s historií jižní části Šumavy.

Tato oblast - Prachaticko - má velmi krásnou a rozmanitou přírodu. Jihozápadní část prachaticka je kopcovitá až hornatá a protéká jí Teplá a Studená Vltava s hustými lesními porosty kolem těchto řek. Sviňovický vrch je výškou 960 m nad mořem druhým nejvyšším kopcem v okolí. Známý Libín, na němž je Libínská rozhledna, je jen o 60 metrů vyšší.

Základní způsob osidlování prachaticka byl bezprostředně ovlivněn živou mezinárodní obchodní cestou zvanou „Zlatá stezka“ spojující Prachatice s bavorským Pasovem. Po této trase se v karavanách vozila především sůl vytěžená v Alpách, ale i jiný artikl. Staré Prachatice, kde byla konečná stanice karavan, byly spolu se Stezkou již od 12. století majetkem Vyšehradské kapituly (kapitula je sbor 12ti kněží při katedrálním chrámu, řízený proboštem), což poukazuje mimo jiné i na veliký vliv tehdejší římskokatolické církve. Ke stezce přibýly postupně další větve, z nichž vedle prachatické získala na důležitosti zejména západněji položená větev vimperská. Jednalo se o postupně se rozšiřující síť soumarských stezek. Tyto obchodní trasy byly jak legální, tak i nelegální, mezi nimi probíhaly četné jednosměrné zkratky.

Rozvoj obchodu se solí byl možný díky pasovskému biskupovi Otto z Lonsdorfu, jenž úpravou bavorské části stezky a výstavbou hraniční stanice (1250 – 1260) inicioval rozvoj Šumavy. Jeho stopy vedou až do současnosti, někdy v této době byl založen malý strážní hrádek na Stožecké skále, kde se k zázračné studánce opředené mýty a pověstmi lze vydat po turistické trase.

Snaha o další větší užívání půdy na prachaticku vedla církevní i světské feudály v průběhu 13. a 14. století k organizování velké kolonizační vlny. Obyvatelstvo, které osidlovalo oblast, získávali převážně z druhé strany zemských hranic – z Bavorska. Nižší polohy byly povětšinou již zalidněny, bavorští přistěhovalci tak postupovali posléze až k zemské hranici.

Na popud vítkovce Voka I. (1258) generální kapitula v Citeaux vysílá mnichy, aby založili klášter ve Vyšším Brodě pro Vokovo území, které mu

bylo poskytnuto Přemyslem Otakarem II.. Úmrtím Voka I. byla křehká rovnováha mezi Vítkovci a králem narušena. Přemysl Otakar II. na jejich příliš samostatnou politiku reagoval založením Českých Budějovic a kláštera Zlatá Koruna. Zlatokorunští mniši získali od Přemysla Otakara II. Netolicko a pruh zeměpanského hvozdu omezený těmito body: vrcholy horského pásma od Bulového ke Kleti, dále od soutoku potoka tekoucího z Kletě s Chvalšinským potokem (dnešní Křenov), k soutoku potoka Olšina s Vltavou a dále po dalším potoce až k zemské hranici.

Když Přemysl Otakar II. padl na Moravském poli, Vítkovci zničili klášter Zlatá Koruna a obsadili jeho panství. Teprve za vlády Václava II. se poměry ustálily, klášter Zlatá Koruna byl obnoven a pozemkový majetek vrácen králi.

Intenzivní kolonizační činnost zlatokorunských mnichů se rozběhla po roce 1320. Zakládání nových osad se dělo podle jednotného schématu, chtěl-li klášter nebo šlechtic svůj majetek osídlit, obrátil se na některého ze svých služebníků nebo váženého měšťana, eventuálně na nevolníka, kterého pověřil povoláním osídlenců, takzvaného lokátora (klučitele). Tento muž řídil vyklučení lesa. Byl odpovědný za nové sídliště, rozdělil místa pro výstavbu dvorců, polí a luk, a určoval společný majetek – lesy a pastviny. Kromě této organizace doplňoval stavy osadníků, protože fluktuace hospodářů, zejména v prvních letech osidlování, byla značná. Lokátoři se rekrutovali z řad cizinců, nižší šlechty a měšťanů, panských služebníků, nebo řádových bratří (např. Vyšebrodský klášter).

Mniši také patřili k prvním, kdo svoje panství rozdělili na menší správní celky – rychtářství. Rychtářství bylo seskupení osad v jejichž čele stál rychtář. Rychtář se staral o dodržování termínů, odvodů daní a dávek

vrchnosti, od odsouzených vybíral peněžité pokuty, z nichž dostával majitel panství dvě třetiny a rychtář třetinu. Rychtářem býval zpravidla lokátor nebo jeho potomek. Sviňovice měly své rychtářství ve Zbytinách a tak s nimi byly spjaty od svého založení až do roku 1848. Jako osada je součástí obce Zbytiny i dnes.

Trhová osada Volary, v místě současného města téhož jména, vznikla v první polovině 14. století jako odpočinkové a ochranné místo uprostřed šumavských lesů. Osada byla obsazena sedláky z Tyrol, kteří přinesli na Šumavu svůj typ horského hospodářství. Zejména jejich chov tažných volů byl proslulý. O něco později vznikla mezi Volary a Zbytinami obec Blažejovice. Tyto osady spolu s Bishopsreutem byly novými důležitými zásobovacími a přenocovacími body na Zlaté Stezce. Sviňovice měly tedy nejbližší místa prodeje svých zemědělských výrobků v Blažejovicích, v Libínském Sedle a v Prachaticích.

Nad páteřní stezkou v údolí Vltavy na kopci Hausberk vybudoval probošt vyšehradské kapituly Theodoric z Portic strážní hrádek na ochranu stezky vedoucí vltavským údolím před výpady a nájezdy z blízkého trhového a hrazeného městečka Horní Planá. Jeho čin byl pragmatickým zajištěním území devatenácti vsí, které Theodor z Portic, nejvyšší kancléř Království českého a biskup mindenský, vojensky obsadil. Tato oblast byla i posléze dlouhá léta předmětem sporů mezi zlatokorunskými a vyšebrodskými, kteří si toto cenné území nárokovali.

Sviňovice byly vybudovány za účelem vytvoření zázemí pro dopravce – takzvané „soumary“ a jejich unavené koně. Výhodná poloha na kopci bezprostředně u staré i nové trasy Zlaté stezky je předurčila jako trvale

osídlenou oblast v nehostinných šumavských hvozdech. Údaj o tom, kolik hospodářů bylo ve Sviňovicích v době jejich vzniku v polovině 14. století nemáme, ale z výše uvedených příkladů můžeme usuzovat, že v době předání osady zbytinskému lokátorovi (rychtáři) bylo ve Sviňovicích nejméně šest hospodářství.

Celé Zbytinsko, které tvoří jakousi mísu kolem řeky Blanice a jejího přítoku Zbytinského potoka, bylo zalidněno jak českým, tak německým obyvatelstvem, jak již vyplynulo z předchozího textu. Cesta, spojující Zbytinsko s centrem kolonizační oblasti v Netolicích, byla dvojitá: Jedna z Ktíše, respektive od Ktišského mlýna údolím Rybářského potoka, kolem Mackovy Lhoty přes nízké sedlo do Tisůvky, odtud údolím bezejmenného potoka do Miletínek a odtud údolím Zlatého potoka pod Ovesnou kolem Lédrova mlýna, Skříněřova, přes nízké rozvodí do údolí Zbytinského potoka. Druhá ze Záhvozdí do Planské a odtud dále na Skříněřov. Všude jinde byly neprostupné lesy, vysoké hory, bažiny a rašeliniště.

Na místě ve Sviňovicích čekala osadníci květnatá bučina, místy prosvětlená. Osadníci mýtili les vypálením a kácením slabších kmenů. Velikány a silnější stromy nechávali ohořelé stát. Háky narušovali půdní pokryv a snažili se vypálit i vzniklé pařezy (tehdy ještě neexistoval pluh, ani moderní zemědělské technologické postupy). Na pokraje přidělených pozemků – plužin, vynášeli osadníci kamení, které tak tvořily hranice, meze.

Vzrůst Sviňovic byl pozvolný, při prokazatelných 16 – 17 stavení v průběhu sedmnáctého století až do poloviny devatenáctého století. Výraznější rozvoj nastal až po roce 1857 a vrcholil před 1. světovou válkou, kdy měly Sviňovice 27 hospodářství a 130 obyvatel. Pěstovalo se zde žito a oves, červená řepa, tuřín a zelí, a později také len. Ves měla to štěstí, že

svou polohou nad inverzní zónou, navzdory vyšší nadmořské výšce (cca 900 m/n.m.), díky cca dvěma stům slunečních dní v roce umožňovala úspěšné pěstování plodin. Jabloně, třešně a slívy, a také rybíz a angrešt, jsou původní doposud zachované druhy. Kromě pěstování ovoce, obilí a lnu se sviňovičtí živil chovem dobytka a prasat. Vepřové maso bylo na solné stezce dobře prodejné, avšak produkce sviňovických byla rozmanitá.

Nyní se vraťme do 14. století. Na západní straně Zlaté stezky mezitím vznikl hrad Hus, jenž se stal kolem roku 1363 přímým majetkem královské komory, stejně tak i městečko Záblatí a asi 20 osad, v nichž se rýžovalo zlato. Z této souvislosti můžeme uvažovat o dvojím původu založení Zbytin. Zbytiny, původního českého názvu Svitina zřejmě vznikly v době rozvoje rýžovnictví. Osadníci převážně českého původu sem přitáhli od Záblatí. Kolem roku 1350 zde zlatokorunští mniši, jenž pronikali i do těchto míst, založili německým obyvatelstvem osídlenou Haid a vybudovali i gotický kostel, který stojí ve Zbytinách dodnes.

Za husitských válek byl provoz na solné stezce utlumen. Vsím v okolí Zlaté stezky se dařilo špatně, neboť vlivem války zmizel odbyt na jejich zemědělské produkty.

V důsledku husitského hnutí po r. 1420 až v průběhu padesátých let 14. století se provoz solné stezky potýkal s poválečnými problémy. Krajinou bloudily tlupy psanců ze zbytků nejrůznějších vojsk a vsi v krajině je opět musely žít, aby unikly rabování a jinému poválečnému ohrožení. Sviňovice díky své výhodné poloze na kopci uprostřed močálů a lesů odolaly totální zkáze, které bylo území zužováno. Neohrozila je ani likvidace husitského

rytíře a správce Zlatokorunského panství (kam spadalo i zbytinsko) Jana Smila, věrného přívržence císaře Zikmunda. Přečkaly nástup Rožmberků a posléze i rodinné boje o moc nad územím volarska a zbytinska, jež po sérii domácích válek (mezi katolíky z řad šlechty, organizované v tzv. Zelenohorské jednotě a protestanty – přívrženci krále) rozřešil až panovník Jiří z Poděbrad. Nicméně neutěšené poměry trvaly až do nástupu Ferdinanda I. Habsburského (1526). Za Habsburků se navzdory již rozvinutějšímu systému zásobování jihočeského území (přes Kašperské hory, Klatovy, České Budějovice, Plzeň a jinými cestami včetně nelegálních ,) provoz na staré solné stezce výrazněji neomezil. Neohrozila ji ani vojska, která zde táhla. Sviňovickým se podle všeho dařilo dobře, což dokládají zápisy v rožmberském urbáři (soupis majetku a plateb) z roku 1599-1600, kdy bylo ve Sviňovicích 15 statků, 1 chalupa a 1 krčma (není známo ve kterém ze stavení byla provozována). Prostřednictvím údajů v rožmberském urbáři si, díky zápisům finančních a naturálních odvodů, můžeme vytvořit představu o tehdejší vcelku slušné životní úrovni sviňovických.

Provoz na Zlaté stezce, jak dokládají archiválie města Prachatic, byl v důsledku třicetileté války omezen jen na krátkou dobu v letech 1621 – 1624. Rozvoj dovozu soli a vývozu skla, sukna a plátna vesnice v okolí stezky včetně Sviňovic velmi dobře zabezpečoval. Nepoznamenal jej ani finanční krach Habsburků (Ferdinand II. a jeho nástupci) zruinovaných v důsledku české „mincovní reformy“, kdy se zejména Albrecht z Valdštejna a Slavata z Martinic se svými přívrženci podvodně obohatili a následně z králů (Ferdinand II. a Ferdinand III.) učinili své dlužníky.

Násilná rekatolizace na prachaticku a krumlovsku proběhla rychle a úspěšně. Podle seznamu farníků v roce 1651 ve Sviňovicích již nebyl žádný protestant či bezvěrec. V tomto roce se poprvé setkáváme se jmény a zaměstnáním obyvatel Sviňovic. Ve vsi tehdy žilo celkem 47 dospělých, vesměs přímých rodinných příslušníků. Na 15 usedlostech a 1 chalupě tehdy zůstalo pouze 6 původních rodin, na ostatních 10 statcích se obyvatelé vyměnili. Válka se, na rozdíl od jiných obcí např. zlikvidovaný nedaleký Mízov, Sviňovic příliš nedotkla, jen jeden dvorec zůstal po válce pustý. Podrobnosti jsou rozvedeny ve druhé kapitole mého sborníku, kde je detailní popis stavební historie a osídlení Sviňovic konkrétními rodinami až do roku 1945, případně až do současnosti.

O vlivu průběhu švédských vpádů na území zbytinska, stejně jako více než devadesátiletého povestfálského klidného období v regionu lze získat jen nepřímé informace a vytvořit si obrázek na základě existence již zmíněné rychty Zbytiny a farnosti Volary, kam spadaly i Zbytiny. (Neb po rekatolizaci a vyhnání nepřeběhnuvších protestantů bylo nutno z důvodu nedostatku katolických kněží farnosti slučovat.)

Dalším dochovaným podrobnějším zdrojem informací o obyvatelstvu Sviňovic je až, podle císařovny Marie Terezie nazývaný Tereziánský katastr. Spolu s prvním sčítáním lidu je zásadním a komplexním pramenným materiálem. Je prvním celistvým dochovaným soupisem selské půdy, způsobu hospodaření a robotních povinností (1724-1730) a soupisem půdy a majetků dominikálních a církevních (1757) na území tehdejší Habsburské monarchie, Čech nevyjímaje. Do roku 1726, kdy ve Sviňovicích prokazatelně nežil již žádný z původních obyvatel, můžeme pouze

odhadovat příčiny, jež vedly k totální obměně jejich obyvatel. Z největší pravděpodobností se na vylidnění Sviňovic podepsaly morové epidemie a hladomory v důsledku neúrody, jak tomu bylo i v ostatní tehdejší Evropě. Jozefínský katastr (1784 – 1789) uvádí, jak počet sviňovických statků – 17, tak zároveň můžeme díky němu sledovat osudy jednotlivých statků a jejich obyvatel, které uvádím ve druhé části sborníku v podobě stručného souhrnu. Ačkoliv byla následníkem Marie Terezie, císařem Josefem II. vyhlášena náboženská svoboda (tzv. Toleranční patent, 1781), oblast Sviňovic zůstala převážně katolická. Co se týče národnostního soužití, bylo podle všeho až do 1. světové války únosné.

Další období, ať už to byly důsledky francouzské revoluce (1789), či následná napoleonská éra, kdy Rakousko a Prusko válčilo proti Francii, se Sviňovic a okolí dotklo v podobě povinných odvodů do zásobování ruské armády, ale k bojům na tomto území nedošlo.

Druhé období panování Františka II. (syna Leopolda II. - nástupce Josefa II.) je od konce Napoleona (1814) až do roku 1848 ovlivněno jeho společným mocenským působením s rakouským ministrem zahraničí (posléze předsedou vlády), velmi známým knížetem Lotharem Klemensem Metternichem. Tento tandem vybudoval byrokratickou monarchii na principu uplatnění policejní moci. V této atmosféře dochází k formování národů v moderním slova smyslu, jehož důsledkem je postupné vznikání německých kulturních spolků (používají obvykle červenobílou a černožlutou vlajku jako symbol národnostní příslušnosti). Rakousko-uherské narovnání a další reformní hnutí (1862), po tzv. Bachově absolutismu, eskaluje další rozvoj spolkové činnosti. Sviňovice jsou po celou tuto dobu prakticky výhradně

zemědělské. Ostatně Šumava je v těchto letech celkově konzervativní, kromě stávajících pěstebních, těžebních a dopravních činností (lesy - dřevo) a tradičního sklářského průmyslu, nevykazuje žádné další aktivity. Celoevropská neúroda a hladomory (1842 – 1846) se nevyhnuly ani Šumavě. Sněhová kalamita v r. 1844 a následné studené léto s velkou neúrodou poznamenaly i Sviňovice, jak můžeme sledovat v druhé části sborníku. Po roce 1860 již ve Sviňovicích nebyl žádný Čech, ve Zbytinách dva. Šumavské národnostní spolky, důsledky krize a krachu vídeňské burzy provázené velkou nezaměstnaností, spolu s následnou první světovou válkou předznamenal další vývoj této oblasti. Významnými sdruženími byla např. Národní jednota pošumavská, Böhmervalbund a jiné, politicky zaměřené spolky (vydávající vlastní noviny), spolky tělocvičné a osvětové (Sokol, Turnverein), dobrovolné hasičské sbory (iniciované po řadě požárů v letech 1760 – 1790, přičemž jeden byl i ve Sviňovicích) aj. Německé školství prezentované spolkem Deutsche Scholverein bylo úspěšnější než české (Matice Školská).

Vylidněné části Šumavy, včetně zbytinska potažmo Sviňovic jsou po vzniku samostatného Československa průběžně a zvolna osidlovány českými přistěhovalci. Počeštění Prachatic a ekonomická krize vrcholící na počátku 30. let 20. století, která doléhala na německé obyvatelstvo v celé ČSR přispěly k rozvoji nacionalismu. Již dva roky po svém založení, se nacionalistická a fašistická strana Sudetendeutsch Heimansfront (Konrada Henleina) stala vítěznou stranou v československých volbách v roce 1935. Od roku 1933 až do záboru v roce 1938 se Šumava potýkala s neustálými provokacemi „henleinovců“. Po intermezzu - vyhlášení stanného práva v

září 1938 – je po známé tzv. Mnichovské dohodě odsunuto do vnitrozemí Čech veškeré české obyvatelstvo z šumavského pohraničí a celého tzv. Sudetska lemuujícího Českou kotlinu. Prachaticko je připojeno k župě Bayerische Ostmark, což ovšem neznamena nic než další hospodářský úpadek. Stejně jako v celém předešlém půldruhém století zde ani nyní, v rámci Velkoněmecké říše, není založen žádný průmysl, či jiné odvětví nabízející pracovní příležitosti. Ba naopak, odvody do wermachtu a totálního nasazení poznamenávají zemědělství a lesnictví, aniž by schodek pracovních sil snížili váleční zajatci z Francie a Ukrajiny, jak bylo plánováno.

S příchodem konce druhé světové války, v druhé polovině r. 1944, je prachaticko zaplaveno utečenci prchajícími před Rudou armádou. Byli ubytováni i ve Sviňovicích (, jak dokazuje záznam ze sčítání lidu v lednu 1946, kdy bylo z počtu 141 lidí jen přibližně 90 vlastních obyvatel Sviňovic). Od Prachatic přes Volary, Horní Planou postupovali běženci spolu s transporty válečných zajatců a vězňů z koncentračních táborů. Po divokých odsunech v průběhu května a června r. 1945, jež byly plny násilností, stejně tak jako předtím obsazení Sudet Němci, se postupně podařilo vytvořit systém legálního odsunu německého obyvatelstva pod dohledem úřadů. Tyto křivdy však přetrvávají v podobě vzájemných překážek v přeshraničních vztazích doposud.

Na druhou stranu příliv reemigrantů z řad volyňských Čechů a rumunských Slováků probíhající v letech 1945 – 1946 ovlivnil zbytnsko neméně. I do Sviňovic po odsunutých Němcích přišlo několik rodin, jak je zaznamenáno v druhé části sborníku.

V letech 1953 – 1962, po znárodnění, ve Sviňovicích zůstal již pouze Státní statek, jež zaměstnával poslední sviňovické obyvatele na odchovně mladého dobytka. Po vybudování JZD – nové zemědělské farmy – ve Zbytinách odešli i tito poslední sviňovičtí. Zemědělci státního statku nešetrou orbou a pěstováním plodin zlikvidovali tenkou kulturní vrstvu zeminy, vojenské pohraniční jednotky socialistického Československa svými tankovými manévry postupně zdemolovaly někdejší úvozovou cestu z Libínského sedla přes Sviňovice do Zbytin.

Po pádu komunismu byla část pozemků zbytinska - sviňovicka navracena potomkům původních slovenských osídlenců. Zbytku se ujaly dvě zemědělské firmy, jež zde hospodaří bez užívání průmyslových hnojiv a nešetrných technologií. Pozemky využívají jako louky a pastviny pro chov dobytka.

Od 50. let 20 století se sviňovických stavení, pomalu ujímají chalupáři. V roce 2010 zde není žádný trvale žijící obyvatel, ale rekreačně je obýváno 8 stavení, z toho 2 zcela nová a 1 další je ve výstavbě, takže dnešní Sviňovice jsou vlastně větší než na začátku rožmberské doby.

VÝSLEDKY

V předchozí pasáži projektu jsem stručně popsal získané informace z primárních i sekundárních pramenů, které jsem použil v našem sviňovickém sborníku. Podařilo se nám sepsat historii Sviňovic v souvislosti s jednotlivými významnými etapami jejich okolí, ovlivněnými nejrůznějšími historickými událostmi, což bylo časově velmi náročné. V průběhu zpracovávání praktické maturity jsem se díky rozhodnutí, že text

poskytneme zbytnskému úřadu, zaměřil i na druhou část práce – sborníku mapující Sviňovice, jedinečné místo, které mám tak rád.

ZÁVĚR

Řekl bych, že cíle které jsem si stanovil, se mi za pomoci babičky a dědy povedly naplnit. Jsem spokojený, protože jsem se toho hodně naučil i a dozvěděl o Sviňovicích a o celé Šumavě. Na naší práci si opravdu cením jedné věci, a to zobecněného zobrazení historického vývoje jihočeského statku. Cením si toho proto, že tuto jednoduchou a přitom dosti výstižnou věc, považuji za jedinečnou. Není nám známo, že by byla vydána podobná studie modelující vznik a vývoj šumavského statku. Myslím si, že jsme s dědou první.

PODĚKOVÁNÍ

Samozřejmě bych chtěl moc poděkovat babičce (Zdeně Grosmanové) a dědovi (Ing. Michalovi Grosmanovi), kteří mi s prací hodně pomáhali. Dále bych rád poděkoval zbytnskému panu starostovi Antonínovi Poskočilovi, sousedům ve Sviňovicích a dalším, kteří mi poskytli studijní materiály a povzbudili v této mojí činnosti.

SEZNAM PRAMENŮ

Primární prameny zpracované Ing. Michalem Grosmanem z těchto zdrojů:

Urbář krumlovského panství (rožmberský urbář) 1600,

Tereziánský katastr,

Jozefínský katastr,

Tzv. Stabilní katastr, katastr 1888, katastr 1950,

Archiválie obecního úřadu Zbytiny.

Sekundární prameny:

Beneš J., Praxl P., Soumar T., Starý V., Stejskal A.: **Zlatá stezka - sborník Prachatického muzea**, *Prachatické muzeum, Les a bezlesí, Upozornění na jednu šumavskou cestu, studie k hustotě provozu na Zlaté stezce, Terénní průzkum české části Zlaté stezky, Prameny k dějinám Zlaté stezky díly 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13.*

Čechura J.: **Čechy v letech 1526-1573**. Libri: Praha 2008.

Čechura J.: **Lucemburkové v Čechách I., II.** Libri: Praha 1999, 2000.

Fiala Z.: **Předhusitské Čechy 1310-1419**. Svoboda Praha 1968.

Hora – Hořejš P.: **Toulky českou minulostí 2., 3., 4., 5.** Baronet: Praha 1995.

Jagr S.: ***Historie rychty Želna s obcemi Bělá, Záhvozdí, Pernek a Nová Pec.*** Vlastním nákladem, 1997.

Kolektiv autorů: Gutzerová Z., Chocholoušková Z., , Nikrmajer L., Petráš J., Stejskal A. et. all.: **Šumava - příroda, historie, život** – encyklopedie; kapitoly: *Lesy na Šumavě, Šumava ve středověku a raném novověku, Šumava od poloviny 19. st. do roku 1938, Šumava od roku 1938 do roku 1945, Šumavské stezky a jejich ochrana*, Baset: Havlíčkův Brod, 2003, ISBN 80-7340-021-9.

Mencl V.: **Lidová architektura v Československu, kapitola 6: Alpský dům v Pošumaví.** Akademia: Praha 1980.

Zbytiny dříve a dnes. Informační publikace, vydala obec Zbytiny: 2005.

Z dějin obce Záblatí. Informační publikace, vydalo Záblatí: 2007.